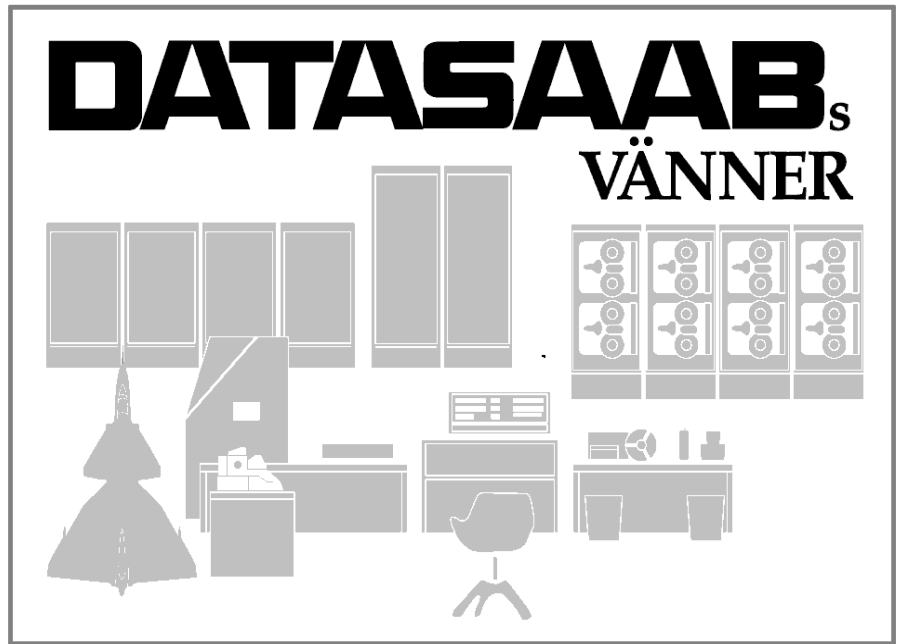

MEDLEMSBLAD

Datsaabs Vänner - En ideell förening för datorhistoria och IT - utveckling

Ordförande har ordet - sid 2

Julmiddag 2009 - sid 2

Ett 40-årsminne - sid 3

En upplevelse på flyget - sid 5

Kan en maskin få en själ? - sid 6

Härlig gammal film om D21 m.m.! - sid 7

Seniormedlemskap i Dataföreningen - sid 7

NR 3 - SEPTEMBER 2009 - ÅRGÅNG 16

Utgivare: Lennart Pettersson, tel 013-662 83, email lenp@algonet.se

Redaktör: Sven-Erik Järkelid, tel 013-701 21, email s.jarkelid@comhem.se

Adress: c/o Sven-Erik Järkelid, Ärenprisivägen 36, 585 64 LINGHEM

Hemsida: <http://www.datsaab.se>

Ordförande har ordet

Efter en sommar med gräsklippning och kortare utflykter som störmoment i jobbet att slappna av är det dags att starta höstens aktiviteter.

På den muskulära sidan väntar att plocka ner utställningen i Vrigstad framåt nyår. Enligt uppgift så har besöken varit många (f.n. har jag inga sifferuppgifter).

Vad gäller den intellektuella delen väntar utflykten till Örebro och Karlskoga. Som gammal Örebroteknist ser jag verkligen fram emot den.

Sedan kommer den kulinariska knorren med julmiddagen. Och som vanligt har Rolf och Gunnel lyckats få tag på en kunnig man, som kommer och berättar intressanta saker.

En annan rolig sak är att Viggo och Ewa Joelson hamnade på Mjärdevis "Wall of Fame". Grattis till er båda! Som DSV:are känner vi oss stolta över att ni finns där.

Ja! Mellan de här trevligheterna jag nämnt så blir det förstås både handgripliga och intellektuella inslag under våra tisdagsträffar. Vi har en del vi måste röja upp efter arbetet med utställningen bl. a.

Du gör väl regelbundna besök på vår hemsida? Den har en hög besöksfrekvens med besökande från hela världen. Heike kan vara stolt över vad han åstadkommit.

På hemsidan kan du också se att vi kan få medlemskap i Dataföreningen till ett nedsatt pris. Du kan anmäla dig genom att fylla i formuläret på hemsidan.

Hälsningar Lennart

Julmiddag 2009

Julmiddagen är planerad till onsdagen den 9 december.
Inbjudan kommer i nästa nummer av medlemsbladet

Ett 40-årsminne

Året var 1969. Under hela 1960-talet hade utvecklingen av datorer och databehandling skett i rasande fart. I näringsliv och förvaltning planerades och pågick förberedelser för att utnyttja den nya tekniken. Stora utrymmeskrävande datorer hade varit i drift några år men var helt beroende av mekaniska media för in- och utmatning av data. Någon datakommunikation i dagens bemärkelse fanns knappast.

Bankerna datoriserar

Bankvärlden var kanske den bransch som mer än någon annan såg möjligheterna i framtiden för den nya tekniken. Storbankerna hade startat central databehandling men nu var kanske tiden mogen att knyta ihop alla lokalkontor i ett landsomfattande nät. Sparbanksrörelsen med sina många småbanker och ett stort antal kontor såg särskilt starkt behovet att kunna kommunicera snabbt och tillförlitligt. De svenska sparbankernas gemensamma organ hade under 1960-talet gjort förstudier om hur en sådan kommunikation skulle kunna realiseras. Genom att sparbankerna i de övriga nordiska länderna hade en likartad struktur som i Sverige enades man om att försöka åstadkomma en gemensam specifikation och upphandling. År 1968 skickades en förfrågan till ett antal företag som bedömdes kunna leverera de produkter och tjänster som sparbankerna behövde. Projektet fick namnet Nordisk Spardata.

Saab trögt i starten

Även Saab fick denna förfrågan men företagsledningen ställde sig i början kallsinnig till projektet. Visserligen hade Saab och även Facit byggt upp en civil dataverksamhet men denna var helt inriktad på stora datorer och på helt andra tillämpningar. Men i dessa företag fanns det visionärer som hade börjat att tänka i andra banor, och de såg framför sig en bankarbetsplats där alla förekommande rutiner fanns i form av program i en minidator. Denna dator skulle dessutom kunna kommunicera med sparbankernas gemensamma centraldator.

Idéer blir verklighet

Nu inträffade något mycket märkligt. De nya idéerna vann gradvis företagsledningens gehör och på rekordtid utarbetades ett förslag som tillställdes sparbankerna. De produkter som Saab saknade fanns på nära håll nämligen hos Facit i Åtvidaberg, så ett samarbetsavtal utarbetades där Facit skulle fungera som underleverantör till Saab. Efter hårda förhandlingar och i skarp konkurrens valdes Saab/Facit av sparbankerna i Danmark, Finland och Sverige. Den 26 september 1969 undertecknades avtalet om det som då var världens största upphandling av bankterminaler. Avtalet innefattade även uppbyggnad av en underhållsorganisation. Sparbankerna i Norge avvaktade men anslöt sig senare till avtalet.

Kontakter knyts

Avtalet förutsatte utveckling av en mängd nya produkter och tjänster. Oväntade problem och möjliga konflikter kunde således uppstå, och det var därför viktigt att parterna lärde känna varandra och att skapa personliga kontakter. Det gällde också för Saab och Facit att markera vilken betydelse man fäste vid detta stora projekt. Därför inbjöds representanter för de tre ländernas sparbanker att besöka Östergötland i november 1969. Under två dagar presenterades de båda företagen för gästerna och vid en middag på Frimurarhotellet

Nordisk Spardata skrev miljonkontrakt på datautrustning i september 1969. Från vänster Onni Särökari, Sparbankernas Centralaktiebank i Finland, Gunnar Ericsson, Facit, Per Olov Rimvall, Spadabs ordförande Sverige, Curt Mileikowsky, Saab, Peder Erik Larsen, Danmarks Sparkasseforening

Projektet fullbordas

Den första pilotinstallationen i verklig bankmiljö skedde i april 1972, och något senare anslöts den första bankterminalen on-line med sparbankernas centraldator. Totalt installerades över 6000 kassa-terminaler i de fyra nordiska länderna och i dessa ingick 2 500 minidatorer. I projektet deltog drygt 1 500 nordiska sparbanker.

Alla dessa terminaler skulle underhållas, ett arbete som krävde uppbyggnad av en helt ny underhållsorganisation. Detta kom att helt och hållet åvila Saab.

Sparbanksterminal

"Om detta kan jag ge besked ty jag var med"
Viggo Wentzel

En sparbanksterminal kan beses på sparbanksmuseet i Vrigstad.

En upplevelse på flyget.

Ett NTP-minne.
av Ole Martin Eliassen

Det var i de dagar då Nordiska Terminal Projektets alla kringutrustningar, modulerna, skulle beskrivas i specifikationer. Arbetet började med några stormöten i Stockholm och Norrköping för att sedan fortsätta i en lång rad detaljmöten, på den tiden oftast hos den danska projektledningen på St. Perstraedet i Köpenhamn. Där mötte Facits Fredrik Bergquist och jag den danska projektledningen med Palle Lundberg i spetsen. Vi diskuterade och diskuterade i oändliga sittningar. Särskilt besvärligt var det med den mångfald av danska motböcker som man krävde att bankbokskrivaren skulle kunna klara av. Den danska motboksfloran kunde till slut reduceras efter ett beslut på direktörsnivå.

Det var efter ett sådant möte, för snart jämnt 40 år sedan, som jag klev in i en gammal SAS Caravelle på Kastrup med avgång kl. 22:10 för att flygas till Norrköping där min Saab 96 väntade för hemfärd till Björsäter. Jag blev sittande bredvid en annan datasaabare eller saabare, jag minns inte så noga. På den tiden mellanlandade planet i Jönköping.

I sätena direkt bakom oss i flyget satt två herrar från Finspång. De var inte tystlåtna precis och inte lågmälda heller, så innehållet i deras samtal var omöjligt att koppla bort. Det var det samma med två överförfriskade norska sjömän på väg till Jönköping, varifrån de skulle vidare med buss till Vänersborg för att där återmönstra på sin båt efter en klart häftig semester på Mallorca. Norrmännen somnade snart, så herrarna från Finspång hördes klart och tydligt

Den äldre av herrarna från Finspång hade tydligen varit på en resa till sitt företags europakontakter för att där introducera sin yngre efterträdare. De talade om sådant som jag uppfattade som företags-hemligheter och därför snällt har glömt, men en del av samtalet och vad som senare hände kommer jag nog aldrig att glömma om jag inte drabbas av Alzheimers sjukdom.

Den äldre herren menade att han även skulle lära den yngre hur man tar in några buteljer extra genom tullen. Den yngre skulle bara hålla ögon och öron öppna. Även jag var självklart också intresserad och beslöt att göra just det.

När vi hade landat i Jönköping tog den äldre fram ett distributionskuvert vari han lade sina biljetter och sitt pass. Han tog på sig sin överrock och hämtade ned en klirrande taxfreepåse från hatthyllan och lämnade planet, men återkom ombord kort före avgång, dock utan taxfreepåsen och utan distributionskuvertet. Han hade lämnat båda till en vän som mötte upp på Axamo för att ta hand om kuvertet och sedan sända det med internposten till Finspång. Som gentjänst fick vännen behålla påsen med sitt kluckande innehåll.

I Norrköping blev det ett fasligt liv. De två norska sjömännen hade missat att stiga av i Jönköping, de hade sovit ruset av sig lugnt och stilla under mellanlandningen, men nu var det minsann liv i dem, de var urförbannade. De skulle nu behöva ta taxi till Vänersborg för att hinna med sin båt. Jag är inte säker på att de hade tillräckligt kvar av sin semesterkassa för en så stor oförutsedd utgift.

I tullkön hamnade jag direkt bakom herrarna från Finspång. Tullmannen ville titta i den äldres pilotväska, en sådan stor fyrkantig svart sak, som man ser flygkaptener bära sina manualer i. Det klirrade misstänkligt när han med en viss ansträngning lyfte upp väskan. Tullmannen öppnade och såg innehållet. Under en ny vit skjorta med en färdigknuten slips ovanpå stod fullt av helliters flaskor Bee-feater gin och wisky av märket Ballentine. Båda sorternas buteljer hade rektangulära "footprints", så packningstätheten i väskan var det inget fel på. Tullmannen yttrade: "Det var mycket det här". Den äldre svarade ja, men jag skall ju till en nära väns 60-års fest i Norrköping och flaskorna är presenten till jubilaren. Ok, sa tullaren, men så här mycket får man inte ta in. Ta in? Men jag kommer ju från Jönköping, svarade den äldre, och flaskorna har jag tagit in en och en vid mina tjänsteresor. Jag har ju vetat om när min vän i Norrköping skulle fylla jämt.

Tullaren ville se passet. Den äldre sa att han inget pass hade med, men det behövde man väl heller inte ha vid resor inom landet. Då ville tullaren se biljetten som den äldre snällt lämnade fram. Den var giltig för resa mellan Jönköping och Norrköping. Efter en kort konferens hos en kollega med något mera guld på axlarna kom tullaren tillbaka och sa korthugget: "Nästa." De två tullmännens kroppsspråk uttryckte dock både stor misstänksamhet och stort tvivel.

Jag hade min påse med den lagliga ransonen i och fick inga frågor.

Om sjömännen hann i tid till sitt fartyg vet jag inget.

KAN EN MASKIN FÅ EN SJÄL?

I den förra artikeln om människan som maskin lämnades dörren öppen för din själ på slutet. Själen skulle i så fall stå ovanför den fysiska konstruktionen och styra den på något abstrakt sätt.

Den fråga som uppstår är om en maskin någonsin kan få en själ. Den frågan kan besvaras på två sätt, nämligen:

1. En av människan konstruerad maskin kan naturligtvis aldrig få en själ, hur avancerad programmeringen än skulle göras. En maskin skulle t.ex. aldrig begripa att den är en maskin, även om den skulle kunna svara rätt på frågan. Därmed är vi inne på en av själens viktigaste egenskaper, nämligen medvetandet.

2. Definierar vi människan som en maskin - om än biologisk - så finns ju själen där. Att tro att den finns utanför kroppen känns konstigt - den finns naturligtvis inuti huvudet. (Detta utesluter bl.a. änglar och spöken.) Därmed framstår den som en teknisk konstruktion som det kan vara intressant att försöka beskriva.

Till att börja med står själen i relation till kroppen såtillvida som att olika arter har olika själar. En häst har en hästsjäl, en hund en hundsjäl och en katt en kattsjäl. (Det vore väl konstigt om en häst sprang efter pinnar som man kastar åt den.) Följaktligen har människan en människosjäl med alla tänkbara variationer.

Vad som är fundamentalt för en själ utöver en superdator är som sagt medvetandet. Andra överlägsna egenskaper är känslan, lusten och öppenheten. (Ingen kan heller vänta sig att en dator skulle ha humor.) Allt sådant gör oss överlägsna datorer, men

är faktiskt inget argument mot att vi skulle vara maskiner. Vi är bara konstruerade på ett annat sätt.

Tittar vi på själens konstruktion så liknar den närmast en gigantisk telefonväxel. Komponenterna utgörs av myriader av nervceller som kan sammankopplas åt olika håll med hjälp av signalsubstanser. (I de s.k. synapserna.) Intryck utifrån kan forma synapsystemen och gör därmed intrycken medvetna. I denna komplexa miljö gömmer sig själen, eller rättare sagt: Det är det som är själen.

Nästa fråga är då hur dessa själar kan överföras från generation till generation. Inte oväntat sker detta genom DNA som dels erbjuder hjärnans enorma konstruktion men också en programmering på lägre nivå, d.v.s. reflexer, drifter och instinkter. (D.v.s. en grundpersonlighet.) Resten av själen växer sedan till sig genom alla intryck utifrån.

Vad man då kan konstatera är att vår själ är en mikrokosmisk konstruktion skapad av makrokosmos under miljarder år. Inte så underligt att vi är överlägsna våra datorer.

BenWikman

Härlig gammal film om D21 m.m!

Via hemsidan kan man nu titta på en tidstrogen gammal film som SAAB producerade någon gång i mitten av 60-talet.

Filmen börjar med en presentation av SAAB's flygplan från 1942 och framåt. Den övergår sedan till allmän information om hur duktiga SAAB är på teknik. Diverse tekniska prylar skymtar förbi, bl. a. CK37 i testrigg och Medela, innan filmen spårar in på SAAB's andra datorer. En kort vy över SARA och SARA-hallen visas liksom D2:an som vi hittills bara haft stillbilder av.

Resten av filmen ägnas åt D22:an. Bandaggregaten snurrar (ljudlöst) och manöverpanelens siffror blinkar. Som avslutning visas tillämpningarna med D22. Elkraftsidan såväl som Kockums och slakteritillämpningarna ägnas ett avsnitt. Filmlängden är ca 10 minuter.

Hur kom vi över den här filmen? Jo, det var en vänlig man på Flygvapenmuséet som kontaktade underteknad via mail och frågade om vi var intresserade. Flygvapenmuséet bygger ju om och han hade hittat filmen bland en massa annat som man någon gång fått av SAAB. Efter en snabbtitt var det ju klart att det här är högtintressant för oss, och Datasaaabs Vänner är nu ägare av filmen.

Titta på filmen på vår hemsida: <http://www.datasaab.se/>

/ Heike Bergsten

Seniormedlemskap i Dataföreningen

Dataföreningen Sverige kan nu erbjuda "**seniormedlemskap, 65+**" till det facila priset av

325:-/år (ordinarie pris: 695:-/år).

Fördelar med medlemskapet:

- * Computer Sweden 2 ggr/vecka direkt hem i brevlådan.
- * Rabatt på datortidningar och böcker.
- * Rabatt på antivirusprogram (f.n. Norton och Panda) och annan programvara.
- * Tillgång till nätverksgrupper och experter.
- * Tillgång till kurser och utbildningar.

och mycket annat. Läs mer på: <http://www.dfs.se/medlem/formaner>

Inom DF Öst erbjuder vi ett **gruppmedlemskap** som innebär att vi samlar in minst 35 personer som gruppanslutning.

Du som anmäler dig nu får en premie i form av en **Trisslott + inbjudan till mötet den 27 oktober** då vi bjuder på lite extra festligheter. (Surprise, surprise).

Anmälan med namn, adress och födelseår sänds direkt till underteknad reino.floren@comhem.se. Använd gärna Word-mallen, som finns på hemsidan www.datasaab.se.

Anmälan senast den 15 oktober för att erbjudandet enligt ovan ska gälla.

Det här gäller även intresserade som inte är medlemmar i Datasaaabs Vänner!

Tipsa gärna en vän som är intresserad och uppfyller seniorvillkoret!

/ **Reino Florén**